

נאום הקנצלרית הגרמנית, ד"ר אנגלה מרקל, ב-18 במרץ 2008 לפני הכנסת בירושלים.

- תרגום -

כבוד נשיא המדינה,
כבוד נשיאת הכנסת,
כבוד ראש הממשלה,
כבוד נשיאת בית המשפט העליון,
חברי כנסת נכבדים,
גבירותי ורבותי הנכבדים,

כבוד נשיאת הכנסת, אני מודה לכם שניתן לי לדבר אליכם כאן בבית מכובד זה.
זה כבוד גדול עבורי.

אני מודה לכל חברי הכנסת על כך. אני מודה לכולם שניתן לי היום לדבר אליכם בשפת אימי.
אני מדברת אליכם בשנה מיוחדת. שכן בשנה זו, שנת 2008, אתם חוגגים את יובל השישים
להקמת מדינתכם, מדינת ישראל.

שישים שנה לישראל – הרי הן שישים שנות בנייה למופת חרף התנאים הקשים.

שישים שנה לישראל – הרי הן שישים שנה של אתגרים במאבק נגד איומים ולמען שלום
וביטחון.

שישים שנה לישראל – הרי הן שישים שנה לקליטת עולים בהוויה המשותפת של מדינת זו.

שישים שנה לישראל – זוהי ארץ מלאת חיים ותקווה, עם הישגי שיא בטכנולוגיה, עם עושר
תרבותי ומסורות.

שישים שנה לישראל – זוהי בראש ובראשונה סיבה לשמחה גדולה. בשם הממשלה
הפדראלית של גרמניה ובשם העם הגרמני הנני מברכת את אזרחי מדינת ישראל לרגל יובל
זה.

גבירותי ורבותי, גרמניה וישראל קשורות באופן מיוחד על רקע זיכרון השואה – וכך גם תשארנה לתמיד. בדיוק משום כך נפתח אמש הפורום הבין-ממשלתי הגרמני-ישראלי הראשון בטקס הזיכרון באתר יד ושם.

רצח העם שעוללו הגרמנים בשישה מליון יהודים גרם לסבל בל יתואר לעם היהודי, לאירופה ולעולם כולו. השואה ממלאת אותנו, הגרמנים, בושה. אני מרכינה את ראשי בפני הקורבנות, אני מרכינה את ראשי בפני הניצולים ומרכינה את ראשי בפני כל אלה שעזרו להם לשרוד.

שבר הציוויליזציה שנגרם על ידי השואה הנו אירוע חסר תקדים. שבר זה מותיר פצעים עד עצם היום זה. תחילה נראה כי שבר זה יהפוך את היחסים בין ישראל וגרמניה לבלתי אפשריים לחלוטין. בדרכונים הישראלים היה מודפס למשך תקופה ארוכה: "תקף לכל הארצות מלבד לגרמניה".

לעומת זאת, אני עצמי חייתי את 35 השנים הראשונות לחיי במזרח גרמניה לשעבר, ברפובליקה העממית גרמניה, בחלק שראה את הנציונל-סוציאליזם כבעיה מערב גרמנית בלבד. גם מזרח גרמניה סירבה עד ימיה האחרונים להכיר במדינת ישראל. דבר זה ארך למעלה מארבעים שנה עד אשר התאפשר לכל גרמניה להכיר הן באחריותה ההיסטורית והן במחויבותה כלפי מדינת ישראל.

גבירותי ורבותי, אני מאמינה בכל ליבי: רק במידה שגרמניה תכיר באחריותה המתמידה לקטסטרופה המוסרית בהיסטוריה הגרמנית, נוכל לעצב עתיד אנושי. או במילים אחרות: אנושיות צומחת מתוך האחריות לעבר.

לעיתים קרובות אנו נוהגים לומר, כי גרמניה וישראל קשורות ביחסים מיוחדים במינם. למה בדיוק מתכוונים בביטוי - יחסים מיוחדים במינם? האם ארצי אכן מודעת למילים אלו – וזאת לא רק בנאומים ובחגיגות, אלא גם בשעת מבחן?

כיצד אנו, לדוגמא, מתמודדים באופן מעשי כאשר מעשי הזוועה של הנציונל-סוציאליזם מקבלים יחס מקל? לשאלה זו תשובה אחת בלבד: יש להתנגד לכל ניסיון מסוג זה בעודו באיבו. יש לבלום כל דריסת רגל של אנטישמיות, גזענות ושנאת זרים בגרמניה ובאירופה, מכיוון שכל מצב אחר היה מסכן את כולנו – את החברה הגרמנית, את הקהילה האירופאית ואת העקרונות הדמוקרטיים של מדינותינו.

כיצד עלינו להתמודד עם הבעיה, כאשר רוב בולט של הנשאלים בסקרים באירופה טוען, כי מקור האיום הגדול יותר לעולם מצוי בישראל ולא באיראן? האם בשל דעת קהל זו על הפוליטיקאים באירופה להירתע מלהניע את איראן לעצור את תוכנית הגרעין תוך הפעלת סנקציות נוספות ומחמירות עוד יותר? לא, אין זה משנה כמה בלתי נוח עלול להיות הדבר, דווקא כאן אל לנו לשגות. לו היינו עושים זאת, לא היינו מבינים את משמעותה של אחריותנו ההיסטורית וכן לא היינו מפתחים מודעות לאתגרי הזמן הנוכחי. שתי תוצאות אלה היו הרות גורל.

לא פחות הרת גורל היא ההתעלמות מהשאלה, כיצד יעלה בידנו לשמר את זיכרון השואה ביום בו לא יוותרו עוד עדים מתקופת השואה. כן, זה נכון: אתרי הזיכרון חשובים – מקומות כמו אתר הזיכרון לשואה בברלין או יד ושם. הם נועדו לשימור הזיכרון. אולם גם זה נכון: אתרים בלבד עדיין אינם מספיקים, במיוחד כאשר הזיכרון הופך לחלק מהיסטוריה. הזיכרון חייב להוכיח את קיומו שוב ושוב. מחשבות צריכות להפוך למילים, ומילים למעשים.

ראש הממשלה הראשון של מדינתכם, דוד בן גוריון, והקאנצלר הראשון של מדינתנו, קונרד אדנאואר, נתנו לנו את הדוגמה לכך. לכן היה לי חשוב לנסוע ביום ראשון לקיבוץ שדה בוקר ולהניח שם זר על קברו של בן גוריון. שכן היו אלה בן גוריון ואדנאואר, אשר בהמשך כהונתם הפכו מחשבות למילים, ומילים למעשים. בזהירות ובראיה לעתיד הם הניחו את אבן היסוד לקשרים בין שתי מדינותינו.

היום עלינו, על בני דורי ועל הדור הצעיר, לעורר את המודעות לתרבות זיכרון – תרבות זיכרון שתשמור על קיומה גם כאשר יום אחד ניצולי השואה לא יהיו יותר בינינו. כמובן שאין לכך מרשם וודאי להצלחה. אך הבנת אתגר זה והשאפיפה ליישומו – זהו בדיוק הצעד הראשון המכריע, על מנת לפתח בעתיד יחד עם הדור הצעיר דרכים יצירתיות לתרבות זיכרון, וזאת בצוותא, הן בישראל והן בגרמניה.

לצורך זה אנו יכולים להיעזר בכוח שדחף אותנו גם בעשורים הקודמים: זהו הכוח שבאמון. מקורו של הכוח באמון מצוי בערכים שאנו, גרמניה וישראל, חולקים יחדיו. ערכים של חירות, דמוקרטיה והערכת כבוד האדם. כבוד זה הוא הנכס היקר ביותר שיש לנו: זהו כבודו של כל אדם ואדם, שאינו ניתן לסחר או לחלוקה – וזאת ללא כל הבדל בשל מינו, שורשיו, שפתו, אמונתו, מולדתו ומוצאו.

גבירותי ורבותי, המודעות לאחריות ההיסטורית וההירתמות לערכינו המשותפים – הם היסוד ליחסי גרמניה ישראל מתחילתם עד עצם היום הזה. כיום אנו, הן הגרמנים והן הישראלים, חיים כמו שאר עמי העולם בתקופה רבת מהפכים עצומים. מרקם העולם משתנה. ההתקשרויות בין המדינות, הכלכלה והחברה מגיעים למימדים שלא היו ידועים עד כה. אנשים רבים חוששים מהתפתחות זו. הם חשים, כי החיים המשותפים של אומות, דתות ותרבויות שייכים לנושאי הליבה של ההווה אשר עולים בחשיבותם על כל דבר אחר. אכן, סיכויים בעלי משמעות עצומה עומדים לצד סיכונים גדולים. זוהי הגלובליזציה.

אני משוכנעת לחלוטין, כי לנוכח ההתפתחות הגלובלית המתפרצת, אנו זקוקים למודעות גלובלית משותפת מעבר לגבולות הלאומיים עבור האתגרים המרכזיים של עולמנו – היינו, להבטיח את חלקם ההוגן של כולם ברווחה, להגן על האקלים, להילחם נגד האיזמים החדשים על רקע הטרור והנשק להשמדה המונית. ברם, אנו זקוקים למודעות זו לא רק כדי להבחין באתגרים, אלא שאנו זקוקים למודעות זו, כדי להצליח להתמודד עם האתגרים. בהרבה תחומים כיום אין הדבר יכול להתממש בנפרד, אלא רק בשותפות בין מדינות, הווה אומר, מדינות שהן קשורות כשותפות על בסיס ערכים ואינטרסים משותפים.

בעיני אין כל ספק כי ישראל וגרמניה, ישראל ואירופה, הינן שותפות מסוג זה – כשהן משולבות על בסיס ערכיהן המשותפים, הכרוכים באתגרים משותפים והקשורים באינטרסים משותפים. יציבות, פריחה כלכלית, ביטחון ושלום הן באירופה והן באזור זה, הנם אינטרס משותף של שני הצדדים.

בדיוק מתוך מודעות זו פתחנו פרק חדש בהיסטוריה של היחסים בין שתי המדינות, וזאת על ידי הפורום הבין-ממשלתי הגרמני-ישראלי הראשון. בדיוק מתוך מודעות זו החלטנו על השקת מספר רב של פרויקטים ותוכניות – במדיניות חוץ וביטחון, בתחום הכלכלה, במסגרת חילופי נוער, בשיתוף פעולה משפטי ובהגנת הסביבה, וכמובן גם בתחום המדע והמחקר.

לא יהיה זה מוגזם לטעון, כי היחסים בין שתי מדינותינו הנם מעולים. אך אנו מעוניינים לחזק קשרים אלה עוד יותר וכמו כן את האמון בין שני העמים. אנו מעוניינים להדק עוד יותר את השותפות בינינו:

במסגרת עבודת הנוער – לדוגמא, על ידי הקמת פורום משותף גרמני-ישראלי שבאמצעות קרן משותפת יסייע בהידוק הקשרים בין צעירים גרמנים וישראלים בתחומי הכלכלה, המדע והתרבות.

בתחום המדע – לדוגמא, על ידי שנת המדע והטכנולוגיה הגרמנית-הישראלית המשותפת.

בתחום היחסים הכלכליים – לדוגמא, על ידי כך שבעלי עסקים בשתי המדינות ישתמשו יותר ויותר בפוטנציאל הטמון בענפי העתיד.

ובתחום הגנת הסביבה והאקלים – לדוגמא, על ידי כך שמאגר הטכנולוגיה הגבוהה בישראל יתרום את הידע המקיף שלו – במיוחד בתחומי כלכלת המים וההשקיה – על ידי פיתוח צורה חדשה של שיתוף פעולה משולש בין גרמניה, ישראל ואפריקה.

גבירותיי ורבותיי, אמש קיימנו דיונים בקשר לפרויקטים אלה ותוכניות נוספות בעתיד, אך פרויקטים אלה אינם מתנהלים בחלל ריק, שכן תוך כדי ההתייעצויות שלנו נמצאת ישראל תחת איום. תוך כדי שיחותינו כאן חיים אלפי אנשים בפחד ואימה מפני התקפות טילים וטרור של החמאס. אני מכריזה באופן ברור שאינו משתמע לשני פנים: התקפות הקסאם של החמאס חייבות להיפסק. התקפות טרור מהוות פשע. הן לא מביאות לשום פיתרון בסכסוך המעיב על האזור ועל חיי היום-יום של האנשים בישראל ובשטחי הרשות הפלסטינית.

שבתי ואמרתי מספר פעמים רב בעבר ואני חוזרת ואומרת זאת פעם נוספת גם במעמד זה: גרמניה תומכת בחזון של שתי מדינות זו לצד זו עם גבולות בטוחים ובשלום – עבור העם היהודי בישראל ועבור העם הפלסטיני בפלסטין. משום כך אנו תומכים במפורש בכל המאמצים הקשורים לוועידת אנאפוליס – ובמיוחד גם במאמצייה של ממשלת ארה"ב – אשר תורמים למימוש החזון ולהשכנת שלום באזור.

אני מודעת היטב לכך שאינכם מעוניינים לקבל עצות שכלל לא נתבקשו, ואף פחות מזה לקבל עצות הניתנות מגבוה. הפיתרון יכול לבוא בסופו של דבר אך ורק על ידיכם, כאן בישראל, ועל ידי הפלסטינים עצמם. אך אני מעוניינת להציע במפורש הן לכם והן לשותף לשיחות בצד הפלסטיני, ובראש ובראשונה לנשיא עבאס, את התמיכה מצד הקהילה הבינלאומית. שכן אנו יודעים שיישום החזון של שתי מדינות דורש פשרות שמתקבלות על ידי כל הצדדים. אך זה גם דורש את הנכונות לויתורים כואבים.

אנו יודעים כי דבר זה אינו רק האינטרס של האזור הזה בלבד להעלות את התהליך המורכב על דרך צלחה, אלא שדבר זה מהווה אינטרס של כולנו. חוסר יציבות כאן לא יישאר ללא

השלכות עבורנו בגרמניה ובאירופה. באותה מידה טומן בחובו המצב בלבנון חוסר ביטחון הולך וגדל. גרמניה תומכת במאמצים של הליגה הערבית על מנת לפתור את המשבר שם. הדבר יעלה יפה רק בתנאי שגם סוריה תכיר סוף-סוף בממשלה הליגיטימית של לבנון על ידי תרומה קונסטרוקטיבית לפתרון המשבר. דברים אלה הנני דורשת מסוריה גם ממקום זה.

גבירותי ורבותי, האיומים שנשיא איראן מפנה נגד ישראל והעם היהודי הנם ללא ספק סיבה רצינית לדאגה. השמעותיו החוזרות ונשנות ותוכנית הגרעין האיראנית מהווים סכנה לשלום וביטחון. לו היתה איראן מחזיקה בפצצת אטום, היה לדבר זה השלכות הרסניות – בראש ובראשונה על ביטחונה וקיומה של מדינת ישראל, ובהמשך על האזור כולו, ובסופו של דבר – הרבה מעבר לכך, השלכות על אירופה והעולם, ועל כל אלה שערכים החירות, הדמוקרטיה וכבוד האדם הנם בעלי משמעות עבורם. עלינו למנוע זאת.

דבר אחד חייב להיות ברור – אלה מילים אשר נשאתי כבר לפני מליאת האומות המאוחדות בספטמבר אשתקד, ואני חוזרת על כך היום פעם נוספת: לא העולם צריך להוכיח לאיראן כי היא בונה את פצצת האטום, אלא איראן חייבת לשכנע את העולם, כי אינה מעוניינת בפצצת אטום.

כאן במקום זה אני מכריזה באופן מפורש: כל ממשלה גרמנית וכל קנצלר גרמני לפניי חשו מחויבות לאחריות ההיסטורית הגרמנית המיוחדת למען ביטחון מדינת ישראל. האחריות ההיסטורית של גרמניה הנה חלק מהתפישה המדינית של ארצי. פירושו של דבר הוא שביטחון מדינת ישראל, עבורי כקנצלרית גרמנית, אינו נושא למשא ומתן. אם זהו המצב, אזי אין דברים אלה אמורים להישאר כמילים ריקות בשעת המבחן. גרמניה מאמינה יחד עם שותפיה בפיתרון דיפלומטי. ממשלת גרמניה תמשיך לתמוך באופן מוחלט בהחלת סנקציות, במידה ואיראן לא תחזור בה מדרכה.

החלטת מועצת הביטחון מלפני מספר ימים הוכיחה מחדש את נחרצותה ואחדותה של הקהילה הבינלאומית. הקהילה הבינלאומית תמשיך בכך, ותצטרך להמשיך בדרך זו גם בעתיד. אני אלמד זכות לעיצוב עמדה ברורה באיחוד האירופאי. עבורי חשוב שישראל והאיחוד האירופאי ימשיכו להיות בקשרים הדוקים על ידי שיתוף הפעולה באגן הים התיכון על ידי האיחוד האירופאי ובאמצעות המדיניות האירופאית ביחס למדינות השכנות. אנו יכולים ואף נמשיך לחזק קשרים אלה.

כבר אמרתי זאת: ישראל ואירופה קשורות יחד על ידי ערכים, אתגרים ואינטרסים משותפים. לכן אני תומכת במפורש בהתקרבות גדולה יותר לאיחוד האירופאי, כפי שישראל מעוניינת. התקרבות זו היתה יכולה להיות היום לברכה עבור שני הצדדים. היא היתה יכולה להציע מספר רב של הזדמנויות חדשות.

גבירתי, היושבת ראש, גבירותי ורבותי, במהלך ההיסטוריה של יבשת אירופה למדו האירופאים: שלום הנו דבר אפשרי גם לאחר מאות שנה של סכסוכים עקובים מדם. במיוחד אנו, הגרמנים, חוונו זאת תודות לנס נפילת החומה והאיחוד שבא לאחר מכן: גם לאחר עשרות שנים, אשר בהן אנשים רבים איבדו את האמונה בסיכוי לשינוי, עשויים להתחולל שינויים פוליטיים מעמיקי לכת.

לא היה באפשרותי לעמוד לפניכם היום ולא היה באפשרותי לדבר אליכם היום בתור קנצלרית גרמנית שגדלה במזרח גרמניה לשעבר – אלמלא היו פוליטיקאים כקונראד אדנאואר, ווילי ברנדט והלמוט קוהל בגרמניה המערבית לאחר מלחמת העולם השנייה. פוליטיקאים אלה האמינו בכוחו החירות, בכוחה של הדמוקרטיה ובכוחו של כבוד האדם. וכך הם הצליחו ליישם את מה שנראה כבלתי ניתן לביצוע: השלמת איחוד גרמניה בשלום ובחירות ועל ידי כך להביא לפיוס ביבשת אירופה.

מתוך החוויה שבמסגרתה הבלתי אפשרי עשוי להפוך לאפשרי אנו שואבים את הנחיצות ואת האמון שכל מאמץ, אשר יקרב את המזרח התיכון בצעד גדול לקיום משותף בשלום, ישא פרי. אם נתאר זאת במילותיו המפורסמות של דוד בן גוריון: "כל מי שאינו מאמין בניסים, אינו מציאותי". כאשר אנו מתבוננים היום - לרגל יובל השישים שנה להקמת מדינת ישראל - על יחסי גרמניה ישראל, אנו יודעים כי אמרתו של בן גוריון הוכיחה עצמה כמציאותית וכנכונה.

אכן, אלה הם יחסים מיוחדים במינם – עם אחריות מתמידה כלפי העבר, עם ערכים משותפים, עם אמון הדדי, עם סולידאריות האחד כלפי השני ועם תקווה משותפת. ברוח זו אנו חוגגים יום זה. ברוח זו, גרמניה לעולם לא תזנח את ישראל לבדה, אלא תהיה שותפה וחברה נאמנה.

מזל טוב לחגיגות שישים שנה למדינת ישראל. שלום.